

Nåturläkaren

Amnes Hanssen i Furellt hade säkert
mer kunnadom om växter för medicinskt
bruk, mer än de flästa av allmoget, och
kroade ihop det västa till sina ordina-
tioner själv. Han var på sinners delen
av 1800 talet mycket besökt. Här i orten
var det under namnet "Hallary gubbe".
Han dog samma natt som den s. k. Julestorsmen
1902 gick över bygden här, och det var
många som satte både de händelserna i
samband med varandra, det bevisar att
det var många som trodde att "Hallary gubbe"
stod i förbindelse med andra makter, väl
både onda och gode. Jag har talet med
personer som säkert trott att de kunde
både bota västan alla sjukdomar, samt
återställa tyv-gods och stjäpka tyven.

Luf.
81

ACC. N:R M. 11979:2.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Inom den trängre kretsen i sin hemtrakt var
nog B. ej särskilt populär. Jag hade 1891 fem
hkraytkamrater från Hallaryd som väl kände
B. men ej satte vidare tro till hans klokskap
men dock som en erfaren och kunnig man, att
ge råd för sjukdomar för både människor
och djur. Jag har talat med personer som för
länge sedan äro döda, men försäkrade med
yttreste allvar, att B. visste deras ärenden
när de kom för att besöka honom, utan
att ha yttrat ett ord. Det hände även
att han ej lät alla tala med sig den dagen
och då fick vederbörande läsa hos någon
annan. Om någon fick ligga där känner jag ej.
B. var fjärdig, men hade säkert god förwäga
att bedömma sina besökare och var nog en
människokännare som fi. Jag har talat med
en Louis J. son (död för 20 år sen) som gått till

ACC. N:R M. 11979:3.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Fuellt till fots, de tre gamla milen, fick
han gånst. tala med S, om han behövde, eller
hann, ej säga något ärenden utan S visste det
först, han fick lite medicin med sig och
med uppmaning att skynda tillbaka för
det är bråttom S fick nio daler 1.50 för
både medicin och allt, för endast besök var
det tre daler = 50 öre. I hade även ett beed
från en annan och när han skulle yttra
det fick han till svar ja, ja vet du.

I prästod bestämt att allt blev bra, och
spelv trodde han blint på "Hällaryds geckor".
Jag spelv känner till ett sjukdomsfall för
ung 60 år sedan. En Jonsson i Nöcklehedt
var sjuk och varit några år, utan att
få eller veta någon bot, och kunde ligga
timtal i jämnare och skrik både natt
och dag. Till sist gav han med sig att

ACC. N:R M. 11979:4.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

söka Hallaryd quäbba, de hade själva
häst, och en dag bäddades Jonsson ner i
en vagn och det bar iväg den två och
en halv mil länga vägen. J blev mottagen
men fick ingen medicin och ett temligen
kort besked att höra hem. N skulle
för besöket ha tre daler (50 öre). Hela
rädlat var att plöcka rävarampor, koka
dem i vatten och dricka två glas om
dagen. Rävarampor (E. karelinse) fräkan blev
som hästet blev J frisk efter en tid och var
dagligen i arbete på vad som hästet, han
levde länge och det hördes aldrig talas
om att J var sjuk efter den kuren, han
dog vid 93 års ålder. J hade föret varit
sängliggande, delvis i flera år. Det fallet
stärkte ju betydligt N:s anseende i både den
fjärsamlingen Gätteryd och grannfjärsamlingarna.

Änne det var med h:s återställande av
tjurgods han jag ej beskriver, emär det grundar
sig uteslutande på hörsägnen, och jag har
själv svårt att tro på någon trolldom,
men jag har hört sägas, att om han ville
kända han visat tjuren, eller den som
gjort sin väste något ont, i en skål med
med watten ruti, men, som sagt, det är ju
endast vad man hört på onsvägar, men att
han med sin hemlagade medicin och sitt
vettande kända både en del sjukdomar,
och genom sitt rykte och folkets tro,
hjälpte många, får väl inte betwivlas. Jag
kände inte h ej heller sökte honom, men
efter hans död besökte jag hans dotter, som
hade fått rykte om sig att kenna lika
mycket som h själv. Besöket gällde icke
för mig själv, utan för en annan, och

ACC. N:R M. 11979:6.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Jag ryckade den två mila vägen, det var 1904
Dottern som var väl i 35 årsåldern var hem-
ma och tog emot mig, väntligt men kort. Jag
framförde mitt ärende, det gällde en som
var sjuk utar värk. Hon gick in i sin
lilla kammar. Till höger i stugan, skrev
ett recept för utvärtes bruk, ingen
invärtes medicin, jag fick besked om
hur den skulle brukas, allti kunde
köpas på apotek, företogs en halvstor
flaska som jag fick av henne med en
klar vätska, vad den innehöll vet jag ej.
bland annat så stod det spikolja och det
trödde jag ej fanns på apotek, men det fanns,
jag kommer inte ihåg mer än spikolja, kamfer
och rigelbalsam, men hur det är så lever
den jag sökte för ännu 84 år, och kan ge,
Något märkvärdigt, vad beträffar dottern

ACC. N:R M.11979:7.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

fann jag ij, utom att hon var tygt och
sluten, med djupt allvar, och waterligtvis
tänkte jag, här har många varit och sökt
hjälpa på denna lilla gården. Jag minnes inte
riktigt vad hon tog för den flaskan jag
fick, men tror att det var 75 öre och så
50 öre för ridet. Det kan väl inte gärna
sägas att det var för stora vinnings skull,
Efter några år hördes det sägas att dottern
inte var keuvig, och att det inte var värt
att söka henne, så har det dött ut
med äran, och nu hör man inte talas om
Fecult (Fogelkult). Allmänhetens inställning till
läkarna har ju helt blivit ändrad och
tillgång till laserätt och sjukhus, men det
kan inte hjälpa, att vi, enligt min mening,
bära våra våra fäder Tacksamma för vad
de, efter dåtida möjligheter forskat och lert.

Det berättades att Doktor och Länsman varit på besök i Fustt för att undersöka och ställa sig till ansvar för kvackhvalveri och att när de skulle köra därifrån hittade de i vägen, och körde fram och åter i en sidosäker och fingo till sist rop på hjälp. När de kom ut frågade han dem vad de menade med att så fördärva hans, nästan magus säd, då hade de grott på och kört så att säden var nerbellad, och han undrade om de tänkte ersätta skadan och de svarade nej, ja, då han Ni ju hålla på som Ni börjat och så blev det ytterligare körning, när de så äntligen förstod situationen lovade de ersätta skadan, och de var de alldeles intill utparts vägen och de gick det bra. Utanför huset var verkligen en säker på kanske tjugo ar eller mindre, och när jag såg säken tänkte

ACC. N:R M. 11979:9,

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

naturligtvis att, här var det väl som hörde
med seden. Den dåliga utfarstvågen var mellan
bohushuset och åkern, det var endast något
hundra meter till större väg. Efter den där
körningen lärde huses Hanssen fått vara i fred
sades det. Om han sedan fick betalt för
skadan känner jag ej. I min ungdomstid var
det många som trodde att allt var sant vad
som sades om Hallaryds geble. Han lär varit
tygt och fjordig, och sett barsk och sträng ut,
och hans dotter släktades väl på honom.
Hurvida det var långväga besökare i fullt
i någon märkvärdig grad, tror jag knappast,
men nog har det förekommit med besök från
andra landskap än Småland. Jag har ej hört
att h. var särskilt berömd i thine, han bodde
ju heller inte i, eller nära något samhälle, och
ett bra stycke från Hallaryds kyrkby.

ACC. N:R M. 1.1979:10.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

När, var, eller hur Anders Hansson föll
sin klokskap, har jag inte pinnat mig
hos hört, den har väl kommit allt
efter som han praktiserat, och sedan
ökat allt efter som han blivit populär.
Allt han var en i naturens erfaren man
och en människokännare är nog säkert.
Hur det ser ut med de övernaturliga
föremålen, är jag inte manen att
bedömas.